

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Одним з основних резервів зростання фінансових результатів виробничо-господарської діяльності вітчизняних підприємств є удосконалення механізму формування та використання майнового потенціалу суб'єктів господарювання. Таке удосконалення повинно насамперед передбачати повніше та ефективніше використання наявних ресурсів підприємства, а також використання у виробничому процесі нових, прогресивніших їх видів. Важливе значення при цьому має впровадження на підприємствах ресурсощадних технологій, що дає змогу знизити рівень витрат на виробництво продукції та підвищити її конкурентоспроможність.

Розробленню заходів з покращення майнового потенціалу промислового підприємства повинна передувати його ретельна діагностика. За її допомогою можна визначити резерви підвищення ефективності використання наявних ресурсів та оцінити потребу підприємства у додаткових ресурсах за кожним їх видом.

Під діагностикою майнового потенціалу підприємства можна розуміти процедуру обчислення фактичного для цього підприємства значення критеріального показника такої діагностики, конструкція якого обирається залежно від поставленої мети її проведення, його зіставлення з нормованим значенням і на підставі цього шляхом виявлення класу значень, до якого він належить, отримання якісної характеристики рівня майнового потенціалу цього підприємства.

Класичними напрямками діагностики майнового потенціалу підприємства є наступні:

1. Оцінка динаміки майнового потенціалу підприємства в цілому та в розрізі складових груп (горизонтальний аналіз балансу).

2. Оцінка складу та структури майнового потенціалу підприємства (вертикальний аналіз балансу).

3. Коефіцієнтний аналіз майнового потенціалу.

4. Оцінка ефективності використання майнового потенціалу підприємства.

Методика проведення діагностики майнового потенціалу підприємства припускає протікання процесу, що розбивається на ряд взаємопов'язаних етапів:

1. Формування системи оцінних показників;

2. Оцінка одиничних показників діяльності підприємства;

3. Синтез одиничних оцінок для отримання комплексної оцінки діяльності.

Типова процедура оцінки майнового потенціалу підприємства повинна містити декілька послідовних етапів. На першому етапі відбувається визначення переліку показників (параметрів), що надають змогу оцінити ефективність використання майна підприємства, що враховують специфіку його діяльності, стадію економічного циклу та перспективи його розвитку, та збір відповідних вихідних даних.

На другому етапі проводиться визначення кількісних значень параметрів та аналіз їх змін за основними складовими майна підприємства, розраховуються показники оборотності оборотних активів, ефективності використання основних засобів.

На третьому етапі здійснюється дослідження впливу змін ефективності використання майна підприємства на його фінансовий стан за допомогою факторних моделей.

Четвертий етап передбачає аналіз результатів оцінки, розробку заходів щодо підвищення ефективності використання майна підприємства та прогнозну оцінку їх впливу на результативність його функціонування.

Загалом, технологія оцінки майнового потенціалу промислового підприємства включає такі етапи:

1) оцінка структури, динаміки і ефективності використання майнового потенціалу підприємства, його частки на ринку;

2) оцінку конкурентоспроможності майнового потенціалу підприємства;

3) аналіз резервів і витрат майнового потенціалу;

4) вибір стратегії та тактики по підвищенню конкурентоспроможності майнового потенціалу;

5) проведення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства, виходячи з обраної тактики і стратегії.

Представлену в економічній літературі сукупність методичних підходів щодо оцінки потенціалу підприємства можна поділити на дві групи: проведення вартісної оцінки потенціалу підприємства; проведення оцінки ефективності використання потенціалу на основі економічних показників (показника).

Оцінка вартості майнового потенціалу підприємства полягає у визначенні в грошовому обчисленні

вартості, що може бути найбільш ймовірною ціною. Ціллю оцінки майнового потенціалу є визначення якої-небудь оцінної вартості, що необхідно для ухвалення управлінського рішення. Оцінка майнового потенціалу підприємства дає змогу: оцінити ступінь залучення ресурсів у господарський оборот; оцінити ступінь використання активної частини потенціалу; оцінити ефективність вкладених ресурсів, вкладених у формування і розвиток майнового потенціалу.

Класифікацію методів оцінки проводять відповідно до різних ознак у залежності від типів ресурсів, процесів та отриманих результатів. За класифікаційну ознаку зазвичай беруть градації, що характеризують взаємозв'язок людини з головними характеристиками процесу і праці. Таких градацій тільки три: результати (прибуток, ефект); витрати; сукупність результатів і витрат. З урахуванням цих градацій і постали три групи методів оцінки потенціалу: результатний, витратний і порівняльний.

Стисло економічну суть трьох указаних підходів щодо оцінки економічного потенціалу промислового підприємства пояснюють так: витратний – визначає вартість об'єкта за сумою витрат на його створення та використання; порівняльний – визначає вартість на базі зіставлення з аналогами, що вже були об'єктами ринкових угод; результатний – оцінює вартість об'єкта на засаді величини чистого потоку позитивних результатів від його використання.

Для реалізації другого напрямку – оцінки ефективності використання майнового потенціалу – доцільним є виділення наступних груп показників, що характеризують стан та ефективність використання майнового потенціалу:

1. Показники наявності об'єктів майнового потенціалу. До зазначених показників варто віднести середньорічну вартість активів, середньорічну вартість необоротних активів, оборотних активів, основних засобів. В межах аналізу показників даного напрямку доцільним також є проведення горизонтального (дослідження динаміки) та вертикального (дослідження структури) аналізу балансу. При цьому аналіз активу дасть уявлення про об'єкти майнового потенціалу, аналіз пасиву – про джерела їх формування.

2. Показники руху об'єктів майнового потенціалу. Ключовими показниками даної групи є коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття та коефіцієнт приросту.

3. Показники стану об'єктів майнового потенціалу. До цієї групи варто віднести коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт використання виробничої потужності, коефіцієнт забезпечення матеріальними ресурсами.

4. Показники ефективності використання об'єктів майнового потенціалу. До цієї групи слід віднести фондівіддачу, фондомісткість, фондоозброєність, рентабельність основних засобів, матеріалівіддачу, матеріаломісткість, амортизаційне навантаження, показники оборотності окремих елементів майнового потенціалу.

Зазначені групи показників дають характеристику особливостям формування та використання майнового потенціалу, проте не забезпечують реалізацію системного підходу. Засобом для реалізації системного підходу в аналізі ефективності використання майнового потенціалу підприємства є визначення інтегрального показника.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, маємо зробити висновок, що оцінка ефективності формування та використання майнового потенціалу підприємства є складним системним процесом, який водночас відіграє важливу роль у системі інформаційно-аналітичного забезпечення обґрунтування господарських рішень підприємства. Оцінка ефективності формування та використання майнового потенціалу підприємства має відповідати вимогам періодичності, достовірності, ефективності та повноти.